

*‘De Zoogdierverseniging
ziet kennis als dé basis
voor de bescherming
van zoogdieren.’*

Foto Jan Buys

HET VASTSTELLEN VAN STANDPUNTEN

Hoe beschermt de Zoogdierverseniging zoogdieren?

Wolven vestigen zich in Nederland, bevers passen eigenhandig de waterhuishouding aan, marters snoepen van grutto-eieren, vleermuizen dreigen woningnood te krijgen door na-isolatie van huizen. Het maatschappelijke debat over wilde zoogdieren en hun bescherming is levendig en bij wijlen fel. Hoe opereert de Zoogdierverseniging in die discussies?

TEKST JAN BUYS EN PIET BERGERS

■ edere discussie is uniek, maar we willen onze inbreng steeds vanuit eenzelfde benadering opbouwen. Op 16 november heeft de Algemene Ledenvergadering die algemene benadering vastgesteld en daarmee een verdere uitwerking gegeven aan de visie van de Zoogdierverseniging (zie kader volgende pagina).

DUURZAME POPULATIES

De Zoogdierverseniging streeft naar duurzame populaties van inheemse zoogdieren in Nederland.

Populaties zijn duurzaam als ze zonder menselijk ingrijpen kunnen voortbestaan. Op het moment dat een populatie het (zelfs bij optimaal biotoopbeheer) niet redt zonder uitzetten, vangen, fokken of terugzetten is een populatie dus niet duurzaam. Met inheems zijn bedoelen we soorten die al voor 1900 in Nederland leefden dan wel zich nadien op eigen kracht (dus zonder (in)direct menselijk handelen) hebben gevestigd: gedurende ten minste tien jaren voortplanting of regelmatig bezoek in Nederland.

Foto Rudmer Zwerver

VISIE ZOOGDIERVERENIGING

In onze visie leven in het wild levende zoogdiersoorten duurzaam in veilige leefgebieden en waardeert de Nederlandse samenleving de aanwezigheid van deze soorten positief.

Het is onze missie om bij te dragen aan het behouden en versterken van alle populaties van inheemse in het wild levende zoogdieren in Nederland. Hiertoe willen wij als vereniging herkend en erkend worden als een waardevolle en onmisbare partner voor overheden, beleidsmakers, wetenschappers, professionals, vrijwilligers, adviesbureaus, bedrijven en particulieren.

We willen dit bereiken door als Zoogdiervereniging met de gecombineerde inzet van leden, medewerkers en vrijwilligers informatie te verzamelen over zoogdierpopulaties in Nederland en door middel van onderzoek, publicaties en cursussen als kenniscentrum onze expertise inzetten ten behoeve van de bescherming van deze populaties.

Foto Fokko Erhart

LEEFGEBIEDEN

Voor het in stand houden van duurzame populaties is er in de Nederlandse situatie vrijwel altijd sprake van menselijke invloed op die populaties. Dat maakt beschermingsactiviteiten noodzakelijk op het niveau van leefgebieden: door natuur- en landschapsbeheer, ontsnippering, natuurinclusief bouwen enzovoort. Bescherming van zoogdieren vindt bij voorkeur plaats via ingrepen op het niveau van hun leefgebied. Dus eerst kijken of we populaties duurzaam kunnen krijgen door een verbeterd beheer. Dat geldt ook voor het oplossen van problemen rond wilde zoogdieren.

INDIVIDUELE DIEREN

Als maatregelen op het niveau van leefgebieden niet (voldoende) werken of binnen de op dat moment geldende maatschappelijke context niet werkend te krijgen zijn, is ingrijpen op het aantal dieren aan de orde: vangen/verplaatsen, vangen/fokken/bijplaatsen, herintroductie, doden, etc. Het gaat hier om zowel het terugbrengen dan wel versterken van populaties via (her)introductie als om het verkleinen van populaties.

Herintroductie van wilde zoogdieren heeft alleen zin als er op basis van de meest recente wetenschappelijke inzichten voldoende zekerheid is dat de soort zich in het desbetreffende leefgebied blijvend kan vestigen en een duurzame populatie kan opbouwen.

Het verkleinen van populaties kan aan de orde zijn bij inheemse soorten, bijvoorbeeld als de omvang van de populatie een risico vormt voor de veiligheid van mensen of te veel schade aanricht. En altijd als eerst is gebleken dat andere opties via inrichting en beheer van het gebied onvoldoende soelaas bieden.

Bij de afweging tussen vangen en verplaatsen versus doden weegt het welzijn van de dieren in kwestie mee. Voor het individuele dier levert vangen veel stress op en vaak is de overleving van de verplaatste dieren laag. De afweging vraagt dus altijd aandacht en onderzoek. Het doden van dieren als beschermingsmaatregel is daarmee dus niet uitgesloten, het is een laatste middel als andere opties niet werken.

EXOTEN

Exoten worden geweerd en indien nodig bestreden als hun aanwezigheid problemen oplevert. Ingrijpen op de aanwezigheid van exoten is steeds gebaseerd op een risicoanalyse waarbij wordt nagegaan wat het effect is van die soort op veiligheid (ondergraven dijken, verkeer etc.), ecologie (voortbestaan van inheemse flora en fauna), economie (schade aan vee, gewassen etc.) of volks- of diergezondheid (verspreiden zoönosen of veeziekten). Op basis van de risicoanalyse wordt gekozen voor een maatregel (preventie, eliminatie, isolatie, beheersing of geen ingrijpen).

KENNIS

De Zoogdiervereniging ziet kennis als dé basis voor de bescherming van zoogdieren. Alleen op basis van goede en voldoende kennis kunnen goede afwegingen worden gemaakt. De Zoogdiervereniging heeft met een groot aantal actieve en deskundige leden en

Foto: Fokko Erhart

haar medewerkers veel kennis van zoogdieren in huis dan wel kan die ontsluiten in haar netwerk.

De ruimte die een soort krijgt wordt ook bepaald door het draagvlak voor de soort in de maatschappij en in het verlengde daarvan de positie van de soort in beleid en regelgeving. De inzet van de Zoogdierverseniging is er daarom op gericht dat kennis over zoogdieren zijn weg vindt naar burgers, overheden (van gemeenten tot en met Europese Unie), terreinbeheerders, private eigenaren en beheerders van landerijen en gebouwen, etc. We zorgen voor kennisoverdracht op verschillende manieren: van algemene voorlichting via overleg, uitvoeren onderzoeken, lobby, tot inbreng in wet- en regelgeving en besluitvormingsprocedures (zienswijzen, bezwaren etc.). Onze ervaring is dat het op deze manier in veruit de meeste gevallen mogelijk is om tot een effectieve bescherming van zoogdieren te komen. Juridische stappen zijn alleen aan de orde als alle andere opties niet effectief zijn gebleken en het voortbestaan van (deel)populaties van inheemse zoogdieren in het gedrang komt.

DOEN

Het feitelijk vorm geven aan zoogdierbescherming is een samenspel tussen leden en medewerkers van de Zoogdierverseniging. Onze werkgroepen vervullen daarin een belangrijke rol. Voor de verschillende soort(groep)en en discussies werken we het bovenstaande concreter uit. Er liggen al eerder uitgewerkte standpunten voor de bever en de wolf, maar ook over de Afrikaanse varkenspest, telemetrie en exoten. Uiteraard zorgen we ervoor dat deze actueel blijven en dat ze worden aangevuld waar dat nodig is.

JAN BUYS is de voorzitter van het bestuur van de Zoogdierverseniging. PIET BERGERS is directeur van het bureau van de Zoogdierverseniging.

EEN PRODUCT VAN DE HELE VERENIGING

In 2017 had het bestuur van de vereniging de behoefte om onze beschermingsdoelstelling meer handen en voeten te geven. Binnen de vereniging is een grote diversiteit van mensen en opvattingen aanwezig. Daarom vond het bestuur het belangrijk dat het merendeel van onze leden en vrijwilligers zich in onze aanpak kunnen herkennen en deze onderschrijven. In een notitie voor de Algemene Ledenvergadering van 16 december 2017 werden de uitgangspunten om te komen tot standpunten en een proces voorgesteld waarin alle leden hun inbreng kunnen leveren. De ALV besloot dit proces in te zetten. In een eerste bijeenkomst op 22 februari 2018 in Nijmegen discussieerden bestuursleden, medewerkers en actieve leden met elkaar. Dit leidde tot een discussienota waarin de omtrek van onze beschermingsaanpak al helder werd. Het bestuur heeft vervolgens enkele werkgroepen gevraagd na te gaan of ze met deze standpunten kunnen werken voor hun specifieke groep zoogdieren. Dat is gedaan door de Werkgroep ZeeZoogdieren, de Werkgroep Kleine Marterachtigen en de Werkgroep Boomarter Nederland. De Bever en Otterwerkgroep CaLutra kon de standpunten ook toepassen, wat duidelijk maakte dat we op de goede weg waren. Op 17 november 2018 is de tussenstand op de ALV besproken en het vervolgproces vastgesteld. Na het verwerken van alle input was het de beurt aan de leden. De versie zoals hij toen was, is op onze website geplaatst en alle leden hebben voor de zomer een e-mail ontvangen waarin ze uitgenodigd werden hun commentaar door te geven. Dit leidde tot een laatste aanscherping van de notitie. De uiteindelijke versie is tot slot door het bestuur weer aan de ALV voorgelegd op 16 november jl. De ALV heeft de notitie vastgesteld en daarmee dit proces van twee jaar afgerond.

Foto: Rudmer Zwerver